

COLOFON

Avifaunistische Kring Nederland (AKN)

Sectie van de Nederlandse
Ornithologische Unie (NOU)

AKN Nieuwsbrief jaargang 3
nummer 1 – mei 2023

Redactie: Paul Keuning

Netwerkbeheer en verzending: Paul Keuning

Lay-out: Arnold Meijer (Blue Robin dtp, Noordwijk)

Afmelden voor deze nieuwsbrief

kan door een mail te sturen naar: AKNNOU21@gmail.com

Samenwerkingspartners:

VBN

Sovon

Naturalis BC

NFM

Stichting DuGOF

Batumi
Raptor
Count

BESTUUR

Paul Keuning
secretaris
06 39 00 74 47

Jaap Vink
penningmeester
071 301 63 14

Frank de Miranda
schakel met de AKN in het NOU-bestuur
0343 42 10 10

INHOUD

Voorwoord:

Nieuwe ontwikkelingen

a) WOE-initiatief tentoonstelling	2
b) WG Georgië	2
c) Systematiek	2

<u>Spannende tijden voor de WG Georgië</u>	3

<u>Systematiek wordt een uitdagend onderwerp</u>	4

Actueel:

a) Verslag van de AKN -dag op 28 april	5
b) Raakt nieuw te traceren nalatenschap van vroegere ornithologen op?	6
c) Bevroren portret: Dick Jonkers	8

volgende
pagina

LINK NAAR VOORGAANDE NIEUWSBRIEF:

<https://indd.adobe.com/view/fa63e96d-12ea-4792-aaad-21760ffd8ed5>

VOORWOORD

door het bestuur

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

WOE-initiatief voor een tentoonstelling krijgt vorm

De aandacht van de WOE is niet meer alleen gericht op ordening van aangemelde archieven en het trachten om die structureel bij een archiefinstelling onder te brengen. Digitalisering van archieven wordt ook belangrijk en dat kan bijdragen aan de ontsluiting naar geïnteresseerden om iets met die archieven te doen. In 2020 is in de WOE nog een ander idee ontstaan, namelijk om door middel van een tentoonstelling ons werk en de resultaten ervan op een aansprekende manier naar buiten te brengen. We kunnen dat als werkgroep niet alleen en zochten samenwerking met het Natuurhistorisch Museum Rotterdam (NMR), te meer omdat we daar eerder een sessie hadden van de WOE "op locatie". Door corona is het idee vertraagd, maar inmiddels is er intensief overleg. Het NMR heeft een commissie die de regie heeft op het voorbereidingsproces van tentoonstellingen. Het eerste overleg met die commissie was op 9 mei jl. Van onze kant waren Ed Buijsman en Frank de Miranda aanwezig. Jorna Kniese was deze dag verhinderd maar zo tegen half juni zal

een tweede overleg plaatsvinden met definitieve besluitvorming over wel of niet doorgaan van de tentoonstelling, de tijdsplanning (waarschijnlijk april – september 2024), en de tentoonstellingsruimte (waarschijnlijk de Jelle Reumerzaal van ca. 80 m²). Over de inhoud van de tentoonstelling is ons gevraagd wat huiswerk te doen en de verhaallijn van de tentoonstelling uit te schrijven. Daar zijn we nu druk mee bezig. Afgesproken is dat de tentoonstelling een Rotterdams accent krijgt, maar misschien is er wat ruimte om ook objecten van een landelijk belangrijk archief te belichten of objecten die daaraan gerelateerd zijn.

- ★ Het NMR heeft geen budget voor publicaties. Toch zouden wij graag een boekje willen maken met nadere toelichting en achtergrondinformatie. Waarschijnlijk hebben we daarvoor naar eerste schatting tenminste €3.500,- nodig. Wie van ons heeft enige ervaring met crowdfunding en wil helpen om een deel langs die weg binnen te halen?
- ★ Tweede vraag is wie wil helpen met de voorbereiding van de tentoonstelling. Aan extra capaciteit vanuit de WOE is dringend behoefte.

Help de AKN met een klein bedrag,

bijvoorbeeld € 50,- om dit tentoonstellingsboekje te financieren. We zien uw bijdrage graag op rek. nr. NL05 INGB 0000 7061 87 van de Avifaunistische Kring Ned., o.v.v.: Expositie

MEDEDELING:

Dezer dagen heeft **Robert Kwak** helaas moeten besluiten om zich uit het bestuur van de AKN terug te trekken. Wij betreuren dat ten zeerste, maar hebben tegelijkertijd begrip. Robert laat weten dat hij na zijn pensionering kennelijk te veel zaken op zijn schouders heeft genomen. Hij moet wat zaken afstoten, minder verantwoordelijkheid nemen en liefst ook dichterbij huis blijven met zijn activiteiten. Wij respecteren zijn besluit en wensen hem alle goeds toe in de komende tijd. Wij danken Robert ook voor zijn inspanningen en zijn opgewekte stijl van communiceren en vergaderen.

SPANNENDE TIJDEN VOOR DE WERKGROEP GEORGIË

In de Nieuwsbrief van november 2021 hebben we de nieuwe strategie van de Stichting DuGOF uiteengezet, met aanvullende mededelingen in de Nieuwsbrief van juni 2022. Centraal stond de positieve reactie van het Ministerie in Tbilisi en toekenning van de subsidieaanvraag van DuGOF om te komen tot een praktische invulling van de strategie.

vorige
pagina

Waarschijnlijk hebben de politieke ontwikkelingen in Georgië en de verkiezingen die komend jaar op stapel staan tot gevolg dat het Georgische Ministerie, die onze initiatieven steunt, terughoudend is in de praktische uitwerking van vervolgstappen. En de NGO's wegen continu af wat ze in de ogen van het huidige regime wel of niet kunnen doen. Afgelopen maanden is door Gernant Magnin en Folkert de Boer een goede relatie tot stand gebracht met NACRES, een relatief grote NGO die niet afhankelijk is van overheidsfinanciën en die ervaring heeft met regievoering op grote projecten zoals de opbouw van het Emerald netwerk in Georgië. Dat netwerk is te zien als voorbereiding op aan-

sluiting bij het Natura-2000 netwerk. De baas van NACRES heeft zich bereid verklaart om samen te werken met DuGOF. Vooreerst zijn in overleg twee onderwerpen hiervoor benoemd: ten eerste het stimuleren van GBIF-gebruik ten behoeve van een "Europees" klimaat van open data, en ten tweede het gezamenlijk uitvoeren van een 'kloof-analyse' met betrekking tot de huidige stand van zaken in Georgië ten opzichte van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. We doen er alles aan om vóór 1 oktober dit jaar flinke stappen te zetten, mede in het kader van het lopende NLBIF-project.

Tegen deze achtergrond is in overleg met Paul

Rutten de website van DuGOF geactualiseerd. Zie www.dugof.nl

Tenslotte zijn inmiddels stappen gezet om het netwerk van DuGOF te vernieuwen tot een klankbordgroep van ca 10 personen met ervaring in veldonderzoek en natuurbescherming. Die klankbordgroep voor het DuGOF-bestuur zal dan tevens fungeren als (vernieuwde) Werkgroep Georgië van de AKN. De komende maanden zullen we hierover meer duidelijkheid geven op de website van DuGOF.

volgende
pagina

DE UITDAGINGEN IN HET ONDERWERP SYSTEMATIEK WORDEN CONCREET

Sinds de mededeling in de Nieuwsbrief van november 2022, getiteld 'meer aandacht voor systematiek', zijn er een paar dingen te melden. Ten eerste dat Paul van Els tijdens de Landelijke Dag in het AKN-deel van het NOU-programma een lezing hield met voorbeelden van nieuwe inzichten in de systematiek van vogels, en de achtergronden daarvan. Ten tweede verscheen in het Limosa nummer 95.4 van februari 2023 het artikel eveneens van Paul "Systematiek en taxonomie van vogels: een eerste kennismaking." Meer aandacht voor systematiek is dus zeker waar.

Begin dit jaar heeft Paul binnen Sovon over het onderwerp met Theo Verstrael gesproken, terwijl Paul en Frank samen in april binnen Vogelbescherming Nederland (VBN) uitvoerig overleg hadden met Janske van de Crommenacker.

De conclusies hieruit zijn:

- ★ Zowel bij Sovon als bij VBN heeft systematiek geen prioriteit. Het onderwerp staat te ver af

van hun dagelijkse praktijk. Met betrekking tot taxonomie heeft Sovon pragmatisch gekozen voor gebruik van de IOC World Bird List (v. 10.1) en VBN voor de HBW & BirdLife International Checklist (v. 4). Naar verwachting zal hier op korte termijn geen verandering in komen.

- ★ Tegen deze achtergrond is het momenteel vrijwel onmogelijk om in Nederland consensus met breed draagvlak te bereiken bij het doorvoeren van wijzigingen in de systematiek. Het is aan het NOU-bestuur om hierop een visie te ontwikkelen en daarna in gesprek te gaan met de CSNA.
- ★ Willen we desondanks systematiek ook in de (nabije) toekomst meer aandacht blijven geven, dan resteert (1) communicatie over nieuwe inzichten en (2) het stimuleren van onderzoek. Namens de AKN zullen Paul en Frank hierover in gesprek blijven met Janske. Vooralsnog gaan de gedachten over ad (1) uit naar een nieuwe website die de communicatie faciliteert. Over ad (2) zullen we in gesprek gaan met fondsen die onderzoek aan systematiek zouden kunnen financieren. De toekomst zal leren hoe weerbarstig deze uitdaging is.

vorige
pagina

volgende
pagina

ACTUEEL

VERSLAG AKN-DAG 28 APRIL '23 NAARDEN EN HILVERSUM De AKN-tocht over het Naardermeer op 28 april 2023

Dick A. Jonkers

Een vaartocht over het Naardermeer ging vooraf aan de later op de dag te houden vergadering van de AKN in de Infoschuur van het Goois Natuurreservaat in Hilversum. Gids Bertus v.d. Brink en Ina Wagter loodsten onze groep van 16 deelnemers met een fluisterboot door het gebied. Het nu volgende geeft een beeld van wat Hidde Bult, Robert Kwak en ik zagen en hoorden hoe groot de variatie aan soorten was in de uren dat we rondvoeren. Dat er nog dagtrek van steltloper trek was werd duidelijk uit tot twee keer toe overvliegende groenpootruiters net voordat we op weg gingen.

vorige
pagina

Rond het vertrekpunt groepjes boerenzwaluwen rond evenals huiszwaluwen en ook enkele oeverzwaluwen. Later zouden we ze elders weer op diverse plaatsen langs de vaarten en boven de plassen signaleren.

Af en toe werd uitgestapt. Vanuit de observatiehut in de aalscholverkolonie waren de broedparen goed te observeren. In de omringend elzen hielden zich wat putters op.

Na een inleiding over de eendenkooi kon door kijkgaten in de schermen gekeken worden welke soorten behalve de 'soepeenden' zich op de kooiplas bevonden. Daar bevonden zich bijv. pijlstaarten. De broedplekken van de purperreigers werden met harmonicagaas beschermd tegen vraat van grauwe ganzen. Er waren opvallend weinig duikeenden. De opmerkelijkst was een Witoogeend, een escape uit een collectie met een witte plastic pootring. We signaleerden geen enkele lepelaar!

Vanuit de boot hoorden we meer dan we zagen, maar de aantallen kleine zangers waren nog magertjes. De massa moest nog komen. Gelukkig waren er al wel enkele blauwborsten en een snor. Behalve hier en daar witte kwikstaarten kwam na de nodige discussie ook de rouwkwikstaart op de waarnemingenlijst. Zijn familielid de gele kwikstaart eveneens.

Van de hollenbroeders bevonden zich hier en daar enkele kool-, en pimpelmezen en af en toe een

Purperreiger (foto: Jeroen Creuwels)

grote bonte specht. Niet zo vreemd met zo weinig broedgelegenheid. Kennelijk huist de staartmees ook in het Naardermeer getuige de waarneming van een paartje zwervende exemplaren. Leuk was de aanwezigheid van een boomkruiper. Af toe zingende boompiepers in verspreid staande elzen op open plekken was heel leuk voor het moerasgebied. En koekoek meldde zich met zijn karakteristieke roep. Tegen het eind van de tocht en gaven onder meer een kleine plevier en een ooievaar acte de présence. De bijgaande waarnemingenlijst bevat in totaal 69 soorten. Minus de soepeend en de ontsnapte gehouden Witoogeend dus eigenlijk 67 van nature voorkomende. De vijftien deelnemers uit het AKN-netwerk die erbij waren, zijn Bertus en Ina – vrijwilligers bij Natuurmonumenten – uiterst dankbaar voor hun enthousiaste uitleg. Ondanks het grijze, miezerige weer was het een top-ochtend.

volgende
pagina

AKN-JAARVERGADERING

Na de broodjes en de soep bespraken we vanaf 14:15 de geactualiseerde plannen, voortbouwend op het vorig jaar samengestelde AKN-meerjarenplan.

Bestuurssamenstelling 2023

Voorzitter: Robert Kwak
 Secretaris: Paul Keuning
 Penningmeester: Jaap Vink
 Bestuurslid: Frank de Miranda

Aanwezig op de Algemene Vergadering, naast de vier bestuursleden:

Egge Boerma, Wigle Braaksma, Hidde Bult, Jeroen Creuwels, Jelle van Dijk, Bernard Goslings, Dick Jonkers, Tineke Laar, Martin Lok, Harm Piek en Ed Veling. In de voorstellingsronde meldde Harm Piek dat hij zeer betrokken is bij de geschiedenis van het natuurbeheer door Natuurmonumenten.

Deelnemers aan het AKN-netwerk (geen leden) en onze financiën

Robert Kwak legt uit dat de AKN bestaat uit betrokken personen, die zich individueel of vanuit een organisatie aangetrokken voelen tot de activiteiten die uitgevoerd worden door leden van het AKN-netwerk. De AKN bestaat uit drie verschillende werkgroepen: de WOE -Werkgroep Ornithologisch Erf-

goed, de werkgroep GOAN en de werkgroep Georgië. Jaap ligt toe hoe we met bijdragen van de NOU, VBN en Sovon verder kunnen met onze activiteiten zonder contributie van de leden.

Drieledige missie van de AKN hierin is niets veranderd:

- Het bundelen van de historische aspecten van de veldornithologie in de 20e eeuw tot 1970 doormiddel van de werkgroepen WOE en GOAN.
- De werkgroep Georgië, die het systematisch in kaart brengen van de natuur, waaronder de vogels, ondersteunt.
- Stimuleren van de communicatie over de nieuwe inzichten in de systematiek.

De AKN als sectie van de NOU. Om de betrokkenheid van NOU-leden met de AKN in stand te houden, zoeken we een NOU-lid die hierin een brugfunctie kan vervullen.

Werkgroep GOAN

Op de Sovon-dag in november '22 kreeg de AKN de gelegenheid om zich te presenteren. Er waren toen veel instemmende reacties op het idee van Robert om de geschiedenis van de georganiseerde veldornithologie in beeld te brengen. Robert wilde graag met een werkgroep -bestaande uit regionale vertegenwoordigers aan de gang om zowel de historie van het vogels kijken

in verenigingsverband, als het in kaart brengen en digitaliseren van de bijbehorende grijze literatuur. De activiteiten van deze werkgroep staan tijdelijk op een zijspoor wegens gebrek aan menskracht.

Werkgroep Georgië

Als gevolg van de veranderde machtsverhouding in Centraal Europa is de samenwerking via ministeries lastig geworden. De werkgroep Georgië is op zoek naar nieuwe wegen om haar ondersteunende werk te kunnen uitvoeren. Intensieve samenwerking met enkele NGO's opent de deur naar samenwerking op het gebied van natuurbehoud in Georgië, waar inventarisaties aan ten grondslag liggen.

Verleggen van de koers van de WOE

In Voous zijn naslagwerk 'In de ban van vogels' zijn 560 ornithologen opgenomen, die voldoen aan het criterium a) overleden na 1900, of b) voor 1950 geboren.

Systematisch heeft de WOE deze lijst van vooraanstaande vogelkundigen uitgekamd, waarbij ze in tientallen gevallen een rol heeft kunnen spelen bij het in kaart brengen van de ornithologische nalatenschap en vaak werd met succes een archiefinstelling of een natuurmuseum gevonden, waar deze nalatenschap onderdak kreeg en ontsloten werd voor de geïnteresseerde buitenwacht. En nog steeds druppelen aantekeningen en waar-

nemingsboekjes bij ons binnen, zoals die van P.L. Ploeger, aangedragen op 18-02-'23 door zijn dochter. Zij en haar vader beschermden een broedgeval van een paartje Bijeneters in 1965 op Terschelling. Ploeger zijn tellingen per km-paal langs de Oostvaardersdijk van vlak na de drooglegging van Flevoland zijn het bewaren waard. Ook kreeg Ed Veling recent de streepjeslijsten van Frans de Boer aangeboden met waarnemingen in de omgeving van Den Haag en excursies in Zeeland en Flevoland. Deze lijsten worden aangeboden aan Sovon voor het Live Atlas-project.

Bij deze en vergelijkbare gevallen, blijven de leden van de WOE beschikbaar om mee te denken over het onderbrengen van een selectie van deze archivalia in een archiefinstelling of een museum.

De vraag komt wel op bij de leden van de WOE, hoe lang we nog blijven bemiddelen tussen de nazaten van vogelkundigen voor 1950 geboren, en een archiefinstelling. Nu het aanbod ornithologen van voor 1970 langzamerhand op raakt, gaat de Werkgroep Ornithologisch Erfgoed zich concentreren op het ontsluiten van deze archieven. Er zal dan meer (subsidie-) geld, tijd en aandacht gaan naar het digitaal toegankelijk maken van deze bronnen.

TIP:

Wilt u op de hoogte blijven van de beschreven archiefvormers?

Open dan de site www.ornithologischerfgoed.nl.

Een kleine 40 archiefvormers zijn hier reeds opgenomen en Ed Veling voegt geregeld nieuwe namen toe:

Bais	Kist	Savory	Verwey
Bezemer	Kooijmans	Scharringa	De Waard
Bierman	Lebret	Sluiters	Waldeck
Braaksma	Maas Geesteranus	Solie	Wattel
Crèvecœur	Meent, echtpaar	Sprenuwenberg	Wolda
van Dobben	Middelma	van der Steen-Tombeur	De Wijs
Bernard van Dooren	Philippona	Taapken	NOV/CNV/NOU
Jan van Dooren	van der Plas	Tjittes	VWG Amsterdam
Hens	Ploeger	Touwen	
van den Hombergh	Rampen	van der Velden	

EEN BEVLOGEN PORTRET VAN DICK A. JONKERS

Paul Keuning

Van jongs af aan houdt de in 1940 geboren hoofdpersoon zich bezig met de natuur, vooral met vogels. Op de HBS, die hij drie jaar volgde, had het vak natuurlijke historie zijn bijzondere belangstelling. Daarna gooide hij het roer om, ging de techniek in en deed een opleiding voor automonteur. Begin jaren '60 oefende hij dit beroep uit een bij een vestiging van de DAF-personenauto, het motorvoertuig met het slimme pookje. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, de natuur bleef trekken.

Zijn vrije tijd besteedde Dick aan zijn vogelpassie en deed dit onder meer samen met de jongeren van de NJN en CJN. Met hen zwierf hij vanuit zijn geboorteplaats Apeldoorn over de heide en bossen van de Veluwe en de landschappen richting IJssel.

Daarna verdiepte hij zich steeds meer in de materie, ging ook vogels ringen en bezocht de Bosbouwpraktijkschool. Vanaf de jaren '60 was hij tot 1988 ook controleur Vogel- en Natuurbeschermingswet. In dezelfde periode rondde Dick een opleiding af tot IVN-gids. Bij deze organisatie kom je met veel facetten van de natuur in aanraking:

paddenstoelen, planten, libellen, vleermuizen, zoogdieren, bodemleven. Ook vogels kwamen ruim aan bod. De vogelgeluiden hadden voor Dick al geen geheimen meer, een voordeel wanneer je daar voor je twintigste mee begint.

Eind 1966 solliciteerde Dick op een advertentie

voor boswachter bij het Goois Natuur Reservaat. Hij werd er boswachter-publieksvoorlichter. Samen met Gerrit Jaspers ging hij de scholen langs om met een aantal opgezette vogels en dieren over de natuur te vertellen. Hierna kregen deze schoolklassen een excursie in een van de natuurgebieden van het GNR. Op 1 februari 1967

werd de Vogelwerk-groep Het Gooi en Omstreken opgericht. Het was een kolfje naar de hand van Dick. Het was de dag waarop hij in dienst trad bij het GNR en werd meteen door de oprichters gevraagd om het redactiesecretariaat van De Korhaan op zich te nemen. Daarna volgden zijn deelname aan het bestuur en het voorzitterschap van de vogelwerkgroep. Dick schreef veel artikelen in het verenigings-blad 'De Korhaan', wat dat betreft is er niet veel veranderd, want dat doet hij nog steeds. Rapporten schrijven is een vak apart. Dick was daar zeer bedreven in. De beheeradviezen sneden hout, omdat hij direct de correlatie legde tussen bodemgesteldheid, vervuiling en het broedsucces bij vogels.

Misschien wel op grond daarvan en zijn voorgeschiedenis kreeg Dick in 1970 een aanstelling als vogeldeskundige bij het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, fundamenteel onderzoek dat tegenwoordig gecoördineerd wordt door Wageningen University. Zijn rapportages betroffen 'gewone' broedvogelinventarisaties met daarnaast publicaties over de invloed van biociden en andere storingen op populaties van vogels en zoogdieren. Vaak lag de nadruk op dosis-effect

relaties. Na zijn pensionering had hij jaren achtereen een ecologisch adviesbureau: Greendesk.

Je vraagt je wel eens af wanneer een doorgewinterde ornitholoog als Dick Jonkers aan slapen toekomt. Want intussen schreef hij voor de VWG Het Gooi e.o. ook nog eens ten minste 56 rapporten en was hij na 1983, toen de Ooievaar in Nederland praktisch uitgestorven was, een van de steunpilaren bij het project herintroductie van de Ooievaar, waarvoor verspreid over het land twaalf ooievaar-stations werden opgericht onder auspiciën van STORK*. Als redacteur is hij verbonden aan het blad van de Vrienden van 't Gooi en was dit tot 2023 van Het Vogeljaar. Vanaf 1978 t/m 2022 was Dick reisleader van de Stichting Naturreizen. Dat hij met zijn tijd meegaat blijkt uit het feit dat hij medewerker is van de website 'Vogels kijken'. De publicatie van boeken sla ik even over, dat waren er ook diverse. Een uitzondering maak ik wel voor de onder zijn redactie in een paar jaar tot stand gekomen inventarisatie van 'Vogels tussen Vecht en Eem', verschenen in 1987, alle gebieden in en rond het Gooi zijn daarin opgenomen.

* Stichting Ooievaars Research en Knowhow

